

Úvodní ustanovení

1. Státní zkouška z výtvarné výchovy (dále jen SZZ) se koná v souladu s článkem 18 Pravidel pro organizaci studia Univerzity Karlovy v Praze – Pedagogické fakulty.
2. Ke SZZ ze specializace výtvarná výchova se lze přihlásit bez návaznosti na odevzdání a obhajobu diplomové práce nebo na SZZ z ostatních předmětů.
3. Státní zkouška z výtvarné výchovy je ústní a koná se před komisí, jmenovanou děkanem fakulty. Složení komise upravuje čl. 7 SZŘ Univerzity Karlovy v Praze.
5. SZZ se koná v termínech, určených harmonogramem fakulty pro příslušný akademický rok.
6. Klasifikace SZZ se řídí čl. 6, 7 a 11 SZŘ UK.
7. Při SZZ má student/ka prokázat teoretické znalosti, schopnost jejich tvůrčí aplikace do současné problematiky výtvarné pedagogiky. Dále má prokázat schopnost kriticky reflektovat vlastní pedagogickou zkušenost a reflexi propojit s teoretickými poznatky.
8. Při státní zkoušce z výtvarné výchovy si student/ka losuje dva tematické okruhy. Vylosované okruhy má možnost připravovat po dobu 20 minut. Písemnou přípravu odevzdává po zkoušce komisi jako podklad pro hodnocení. Součástí zkoušky je obhajoba strukturovaného profesního portfolia.

1. část SZZ: Teorie a dějiny výtvarné kultury

1. Moderní, postmoderní a současné umění.

Proměny společenské role a funkce umění od nástupu moderny do současnosti. Základní možnosti přístupu ke skutečnosti (smyslový, rozumový, citový, estetizující). Umělecké dílo jako výpověď doby, osobní výpověď umělce a pozice poučeného diváka.

Klíčová slova: *historické proměny funkce umění, umělecká výpověď a její interpretace, poučený divák, didaktická transformace obsahu*

Doporučená díla: Édouard Manet: Snídaně v trávě, 1863; Edvard Munch: Tanec života, 1900; Pablo Picasso Avignonské slečny, 1907; Marcel Duchamp, Fontána, 1917; Jackson Pollock: Number 1, 1950; Yves Klein: Antropometrie modrého období, 1960; Olafur Eliasson: The weather project, 2003

Doporučená literatura: Amy Dempseyová: Umělecké styly, školy a hnutí, 2002; Jaroslav Bláha: Estetická výchova pro střední školy, 2. díl, Umění jako obraz doby, 2001

2. Vztah obsahové a formální složky uměleckého díla.

Změny vzájemné dominance. Forma jako prostředek sděleného obsahu. Konkrétní příklady proměn formy u téhož námětu. Znak, symbol a metafora jako prostředky vizuální komunikace. Proces kódování a dekódování. Vztah umění a skutečnosti (z hlediska tvorby i vnímání).

Klíčová slova: *symbol, znak, metafora, čtení díla, porozumění významu, formální a obsahová analýza uměleckého díla*

Doporučená díla: Polykleitos: Doryfóros, 5. stol. př. n. l.; Diego Velázquez: Las Meninas, 1656; Claude Monet: Imprese, východ slunce, 1872; Otto Gutfreund: Úzkost, 1911-12, Francis Bacon: Studie podle Velázqueze, 1953; Joseph Kosuth: Jedna a tři židle, 1965; Marina Abramovič a Ulay: Rest Energy, 1980

Doporučená literatura: Michael Třeštík: Umění vnímat umění, 2011; John Berger: Způsoby vidění, 2016

3. Tvar a prostor v sochařství a prostorové výtvarné tvorbě.

Specifika sochařského tvaru a jeho vývojové proměny. Proměny vyjadřovacích prostředků moderního a současného sochařství a prostorové tvorby. Socha, objekt a instalace ve veřejném prostoru.

Klíčová slova: *socha, řezba, skulptura, plastika, sousoší, reliéf, objekt, instalace, materiálová citlivost*

Doporučená díla: západní portál katedrály v Chartres, kolem 1145; Donatello: David, 1440; Giambologna: Únos Sabine, 1583; Matyáš Bernard Braun: Juda Tadeáš, 1712; Auguste Rodin: Myslitel, 1902, Zdeněk Pešánek, Edisonka, 1930; Yaioi Kusama: Phalli's Field, 1965

Doporučená literatura: Carmela Thiele: Sochařství, 2003; Anežka Bartlová (ed.): Manuál monumentu, 2016

4. **Tvar a prostor v architektuře a urbanistice.** Specifika architektonického tvaru a prostoru a jeho vývojové proměny. Proměny vyjadřovacích prostředků moderní a současné architektury. Sociokulturní přesahy architektury.

Klíčová slova: *prostor, hmota, exteriér, interiér, architektonický řád, architektonické tvarosloví*

Doporučená díla: Parthenon, Athény 5. stol. př. n. l., Pantheon, Řím, 114-118 n.l.; katedrála v Remeši, 13. stol., Donato Bramante: San Pietro in Montorio, Řím, 1502; Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové: kostel sv. Mikuláše na Malé Straně, 1703-1752; Walter Gropius: Bauhaus, Dessau, 1925-26; Frank O'Gehry: Guggenheim Bilbao, 1992-97

Doporučená literatura: Aleksandra Mizielińska, Daniel Mizieliński: D.O.M.E.K., 2014, Wilfried Koch: Evropská Architektura, 2012; Christian Norbert-Schulz: Genius Loci, 2010

5. **Forma a obrazový prostor ve dvourozměrném výtvarném projevu.** Podíl linie, barvy a světla na malířském tvaru, kompozici a prostoru. Proměny malířství od romantismu do současnosti. Významná díla moderního a současného malířství.

Klíčová slova: *linie, barva, tvar, obrazová rovina, obrazový prostor, kompozice, rukopis*

Doporučená díla: malby v jeskyni Altamira, cca 30000 př. n. l.; Giotto: Oplakávání, kaple Scrovegniů, cca 1305; Raffael: Athénská škola, 1510-11; William Turner: Bojující Temeraire, 1839; Gustave Courbet: Pohřeb v Ornans, 1851; Marcel Duchamp: Akt sestupující ze schodů, 1912; Piet Mondrian: Kompozice II., 1930

Doporučená literatura: Anna-Carola Krausse: Dějiny malířství: od Renesance po současnost, 2008, Ernst Hans Gombrich: Příběh umění, 2006

6. **Figurativní a nefigurativní tvorba.** Proměny figurativního umění a jejich příčiny. Stylizace (racionální, expresivní, dekorativní), abstrahování, deformace a další odchylky od naturalistického zobrazení skutečnosti a jejich příčiny. Vývoj abstraktního projevu.

Klíčová slova: *figurativnost, napodobivé, abstraktní, expresivní, symbolické*

Doporučená díla: Caravaggio: Ukřižování sv. Petra, 1601; Nicolas Poussin: Básníkova inspirace, 1629-30; Petrus Paulus Rubens: Důsledky války, 1629; Paul Gauguin: Arearea, 1892; Emil Nolde: Svíčkové tanečnice, 1912; František Kupka: Grand Nu, 1909; Wasily Kandinsky: Kozáci, 1911

Doporučená literatura: Erns Hans Gombrich: Příběh umění, 2006, Pierre Francastel: Figura a místo, 1984, Hana Rousová: Abstrakce, 2015

7. **Akce, tělo, slovo, místo.** Formy akčního umění, bodyartu a konceptuálního umění jako progresivní formy tvůrčího výrazu. Příčiny, možnosti a podoby nových prostředků výtvarného vyjádření. Nejvýznamnější skupiny a umělci ve světě a u nás.

Klíčová slova: *Umění akce, body art, konceptuální umění, performance, happening*

Doporučená díla: Bruce Nauman: Autoportrét jako fontána, 1966-67; Joseph Beyus: Jak vysvětlit obraz mrtvému zajíci, 1965; Zorka Ságlová: Kladení plín u Sodoměře, 1970; Jiří Kovanda: Líbání přes sklo, 2007; Tino Sehgal: Polibek, 2003; Kateřina Šedá: Bedřichovice nad Temží, 2011-15

Doporučená literatura: Pavlína Morganová: Akční umění, 2010; Kol. aut.: Umění po roce 1900, 2007; Amy Dempseyová: Umělecké školy, styly a hnutí, 2002

8. Umělecké řemeslo, užitá tvorba a design. Užitě a volné umění, proměny jejich vztahu.

Kvality a funkce materiálu a tvaru výrobků. Ruční a průmyslová výroba. Požadavky na moderní užitkový předmět, vliv módy a životního stylu. Nové trendy, obory a autority současného českého i světového designu.

Klíčová slova: *materiál, design, umělecké řemeslo, ergonomie, forma, funkce*

Doporučená díla: Alfons Mucha: Fouquetovo klenotnictví v Paříži, 1901; Henry van de Velde, Nietzscheův archív, Výmar, 1903; Pavel Janák: dóza Krystal, 1911; Ludwig Mies van der Rohe: křeslo Barcelona, 1929;

Ladislav Sutnar: stavebnice Build the Town, 1940-43; Libuše Niklová: nafukovací zvířata, 70. léta 20. století
Doporučená literatura: Iva Knobloch, Radim Vondráček: Design v českých zemích 1900-2000, 2016; Philip Wilkinson: Design – Vrcholy světového designu 19. a 20. století, 2014.

9. **Technický obraz, fotografie, pohyblivý obraz a zvukové umění** jako svébytné umělecké formy, jejich proměny v historii a v současnosti, role ve společnosti. Proměny umění v souvislosti s možnostmi záznamu a opakování.

Klíčová slova: *tisk, fotografie, film, video, originál, opakovatelnost*

Doporučená díla: Fernand Léger: Mechanický balet, film, 1924; Man Ray: Black and White, 1926;

Alexander Rodčenko: Schody, 1929; Josef Sudek: Poslední růže, 1956; Nam June Paik: Tv-Budha, 1974; Rineke Dijkstra: Kolobrzeg, Poland, July 26 1992, 1992.

Doporučená literatura: Tom Ang: Fotografie. Velké obrazové dějiny, 2015; Kol. aut.: Umění po roce 1900, 2007

10. **Vliv digitálních technologií na vývoj výtvarného umění.** Nová média a technologie –multimediální umění, počítačová a digitální tvorba, Net Art, proměny vizuálního řádu vlivem nových technologií.

Klíčová slova: *digitální technologie, počítačové umění, 3D tvorba, interaktivita, multimediálnost*

Doporučená díla: Stelarc: Třetí ruka, 1980; Pierre Huyghe: No Ghost Just a Shell, 3D video a instalace, 1999-2003; Federico Díaz: Smbion, 3D, 2008; Eva a Francesco Mattes (010010110101101.org): Reenactments, internetové performance, 2007-10

Doporučená literatura: Mark Tribe: New Media Art, Taschen 2006; Kol. aut.: Umění po roce 1900, 2007; <http://www.newmediaart.eu>

2. část SZZ: Didaktika výtvarné výchovy

1. Funkce a význam umění v lidské kultuře. Výtvarná výchova v systému všeobecného vzdělávání a v souvislostech jiných oborů. Její cíle, učivo a výstupy. Přínosy výtvarné výchovy k rozvoji obecných i specifických dispozic žáka.

2. Vizuální gramotnost, vizuální kultura a jejich místo ve výtvarné výchově. Společenské a kulturní souvislosti vzniku těchto koncepcí u nás i v zahraničí. Masová kultura a kýč ve výtvarné výchově, pedagogické přístupy k nim.

3. Umění jako součást výtvarné výchovy. Interpretace uměleckých děl a hledání významu. Tradice výchovy uměním. Role galerií a muzeí ve výtvarném vzdělávání. Principy edukačních programů a jejich vazba na kurikulum. Knižní ilustrace pro děti.

4. Obsah a učivo výtvarné výchovy. Prostředky dosahování očekávaných výstupů. Vzdělávací oblast Umění a kultura, RVP ZV a související kurikulární dokumenty. Mezioborové vztahy výtvarné výchovy a dalších oborů. Možnosti a rizika interdisciplinarity. Specifika vizuálního vnímání. Předpoklady a fáze výtvarné tvorby a její druhy.
5. Psychologické souvislosti výtvarné výchovy. Dětský výtvarný projev a rozvoj myšlení. Spontaneita, schematismy a pojem tvořivosti. Individuální typologie ve výtvarné edukaci. Osobnostně založená pojetí výtvarné výchovy. Identita a sebepoznání v procesu tvorby.
6. Historické koncepce výtvarné výchovy. Názory významných osobností výtvarného vzdělávání a jejich vliv na současné oborové myšlení. Proměny výtvarného vzdělávání a školní praxe. Výtvarné vzdělávání v zahraničí, inspirace a impulsy.
7. Současná pojetí výtvarné výchovy, jejich východiska a odraz v kurikulárních dokumentech. Výrazné osobnosti oboru a oblasti jejich pedagogického a vědeckého zájmu u nás i v zahraničí. Formulace a zdůvodnění vlastního pojetí předmětu výtvarná výchova.
8. Plánování výuky, struktura hodiny, rozvržení a vedení výuky. Specifické a obecné metody ve výuce výtvarné výchovy, uplatnění didaktických principů. Motivovanost ve výtvarné edukaci, její funkce a prostředky. Vztah obsahu výtvarného úkolu a výtvarné techniky. Zkušenost žáků a autenticita v tvorbě.
9. Reflexe ve výtvarné výchově a její funkce. Vztah mezi verbálním a vizuálním vyjádřením žáka. Specifika hodnocení a klasifikace ve výtvarné edukaci. Podoby reflexe a hodnocení ve výtvarné výchově, tradiční a současné formy.
10. Výzkum a výtvarná výchova, kvalitativní a kvantitativní metodologie. Výzkumné aspekty výtvarné tvorby. Místo výzkumu v práci učitele, art based research, artografie, akční výzkum. Příklady a výsledky domácích i zahraničních výzkumů.

Obhajoba profesního portfolia

Součástí zkoušky je obhajoba strukturovaného profesního portfolia, které zahrnuje: ukázky vlastní tvorby, poznámky z nastudované literatury, seznam prostudované literatury, dokumentaci zhlédnutých výstav a absolvovaných edukačních programů muzeí a galerií a jejich reflexi vztaženou k teoretickým konceptům. Při zkoušce lze portfolio využít při výkladu problémových okruhů, nikoli při jejich přípravě. Portfolio student/ka odevzdá nejpozději týden před konáním SZZ do sekretariátu KVV.

Realizovaný výtvarný projekt jako součást profesního portfolia

Důležitou součástí portfolia je dokumentace realizovaného výtvarného projektu, která zahrnuje: didakticky strukturovanou přípravu, oborový kontext, ukázky prací žáků nebo jejich záznam, reflexi projektu, možné alterace. Doporučujeme dobře uvážit a zdůvodnit výběr žákovských prací pro prezentaci.

Kritéria úspěšného vystoupení pro SZZ

Student/studentka:

1. představuje kvalitní koncepci opřenu o znalost, reprezentující vhled do výtvarné odborné problematiky
2. prokazuje základy oborového myšlení, jehož specifičností je vizuální citlivost a funkční vizuální gramotnost v následujících rovinách: odborná analýza a interpretace uměleckého díla, opřená o odbornou literaturu a vlastní zkušenost (tj. návštěva galerií a muzeí, konkrétních výstav, workshopů, apod.)
3. demonstruje vlastní odborný výklad na konkrétním příkladu uměleckého díla (viz doporučená díla)
4. prokáže schopnost myšlení v souvislostech a vysvětlí, jakým způsobem vypovídá umělecké dílo o své době a jak se vztahuje k současnosti
5. faktografie není cílem zkoušky, a proto používá faktografii jako nezbytné východisko pro odbornou interpretaci
6. používá odbornou terminologii jako základ analýzy, vysvětluje klíčové (odborné) pojmy s oporou v odborné literatuře, na kterou se odkazuje
7. užívá spisovného jazyka, hovoří plynule a kultivovaně, vede s komisí odborný dialog, reaguje na dotazy komise

V Praze, 30. 9. 2017

Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.

Doc. PhDr. Marie Fulková, PhD.
vedoucí KVV PedF UK v Praze